

ELS DOCUMENTS SOBRE
LA GARROTXA DELS
SEGLES IX I X
VIII (continuació)

Narcís Puigdevall i Diumé

Sens dubte, el camí més aconsellable per arribar a Sant Aniol d'Aguja -amb una certa facilitat, s'entén- és el que segueix de bon començament la vall del Llierca, i posteriorment la vall de la riera de Sant Aniol.

Entre els quilòmetres 42 i 43 de la carretera comarcal C-150, que comunica Girona amb Ripoll, a mà dreta si venim de la capital, o a mà esquerra si procedim d'Olot, cal agafar el trencall de Montagut de Fluvià, població situada a dos quilòmetres de la cruïlla, si fa no fa. Malgrat que la relativament recent construcció d'una variant no obligui, com abans, a travessar la localitat, una breu visita no hi serà de massa, si més no per poder contemplar la ferramenta romànica de la porta de l'església, part d'ella original, que és un treball d'artesanía fet amb traça i dignitat.

Passat Montagut de Fluvià, la carretera davalla pel pendent, tot zig-zaguejant, en recerca de la vall del riu Llierca, que en aquest indret es presenta ampla, assolellada, planera i conreada. En el punt exacte on el riu s'engorja, resulta imprescindible deturar-se un moment i fer una passejada pels voltants del pont del Llierca, un monument gòtic extraordinari que regalima vellura per cadascuna de les seves pedres.

A partir del pont, la carretera voreja el Llierca per la seva banda dreta, salvant el riu mitjançant un pont de moderna construcció, justament al peu del turonet coronat pel petit veïnat de Sadernes. Aquí s'acaba l'enquitranat, i hem de pujar per una pista forestal que no permet, sortosament, d'assolir velocitats exagerades.

Ja som a Sadernes. Hem pogut contemplar el casal de "Can Galceran", la planta baixa del qual avui s'ha transformat en hostel, que gaudeix d'una notable tradició carlina, i, al costat, l'església de Santa

Cecília, temple documentat des de l'any 977. És un edifici romànic, senzill i sense pretensions, segurament del segle XII, amb afegits posteriors que no li fan cap favor.

Deixant Sadernes enrera, el muntanyam, pel mig del qual discorren paral·lels el riu i el camí, cada vegada es fa més alt i aclaparador. Ens acostem al cor de l'Alta Garrotxa. Passat l'aiguabarreig de les rieres de Beget i de Sant Aniol -ací és on el riu pren el nom de Llierca-, seguirem la darrera aigües amunt. L'espectacle geològic imposa. Castell s'Espasa, el Passant d'En Roca, les cingleres esfereïdores de Gitarriu, conformen un paratge esquerp, feréstec i mineral. De seguida, a l'esquerra, deixem de banda el solitari pont de Valentí i el caminó que s'enfila cap a Talaixà. Potser sigui el més convenient deixar ací el vehicle i continuar a peu si volem evitar-li perills i danys insospitats.

Un xic més endavant -no gaire-, la pista es divideix en dues branques. Cal seguir la de l'esquerra, baixar fins al riu i travessar-lo a gual. Al cap de poca estona, passarem pel costat d'una antiga farga enrunada i desembocarem, en un obrir i tancar d'ulls, al Pla de la Muntada. La vall s'obre. A ponent, les feixes ermes s'esgraonen, una darrera l'altra, fins al coll de Talaixà; a llevant, una atapeïda boscúria i l'osca profunda de la vall de Riu; al cim de tot, l'esglesiola de Sant Feliu de Riu, llunyana i petita.

Cal que travessem altra volta el riu. El corriol s'endinsa en l'engorjat del Gomarell, i durant mitja horeta només veurem algun pedaç de cel, la roca viva de les parets verticals i l'aigua del rierol que salta i cantusseja pel fondal. El corrent encara s'ha de salvar dues vegades més abans d'arribar a la casa del Prat, on el camí es bifurca novament. A la dreta, el que mena a Bassegoda per Coll Roig i Can Principi de Ribelles; a l'esquerra, el de Sant Aniol, que puja primer i planeja després, a mig aire, per damunt de la riera. Deu minuts més de caminada i ja som a Sant Aniol, prèvia la travessa per cinquena i última vegada del rierol. Des del lloc on hem deixat el vehicle, hi hem esmerçat entre una hora i quart i una hora i mitja, segons les facultats físiques de l'excursionista.

L'església de Sant Aniol, situada en una vall reclosa i idíl·lica, ha sofert en el curs dels anys nombroses modificacions, però conserva encara la planta romànica original. L'absis arrodonit presenta una decoració d'arcs llombards, típica del segle XI, i té al centre una finestra de doble esqueixada. La nau primitiva és de volta de canó seguit i s'observa ben clarament un allargament posterior a la banda de ponent.

"Per un fosc i baix corredor ab graons i rampa -escriu Cèsar August Torres-, obert a un costat del temple's penetra, des de son interior, al fons d'una capella subterrànea, constituïda pel buit que han deixat, formant bauma, les concrecions calcàries produïdes per les filtracions de les aigües. En la roca i ab pedres sobreposades està format un rústec altar per a posar-hi en diades extraordinàries la imatge del Sant". ⁽¹⁾

Segons la tradició, en aquesta bauma, coneguda amb el nom de "Cova de l'Abat", s'hi havia celebrat culte.

Al costat de l'església s'hi troben la vella rectoria, convertida en refugi pel Centre Excursionista de Banyoles, i els enderrocs de l'antic i rònc hostal. Al davant mateix, la font, fresca i regalada, ofereix a l'excursionista assedegat el seu doll d'aigua cristal·lina.

LA FUNDACIÓ DEL MONESTIR

Una carta adreçada per l'abat Hilperic, del cenobi de Santa Maria d'Arles, comarca del Vallespir, al rei franc Carles el Calb, l'any 869, ens assabenta que deu anys abans (859-860) els normands, previ desembarcament a la costa rossellonesa, havien pujat a sang i a foc per la vall del Tec, assaltant el monestir, ferint i matant els monjos que no pogueren fer-se escàpols, robant i destruint.

Sembla que un grup de benedictins, comandats pel monjo Racimir, aconseguí deslliurar-se de l'escomesa dels normands traspasant la serralada pirinenca, a migdia de la qual, en un lloc recollit, verge i solitari, bastiren una esglésiola dedicada a Sant Aniol i, més tard, un monestir, que per la seva situació a la vall d'Aguja s'anomenà per sempre més Sant Aniol d'Aguja.

Tot i que pot tenir-se aquesta hipòtesi per la més versemblant, fins

l'any 871 no posseïm cap evidència documental de l'existència del cenobi.

En efecte, el primer i únic document que fa referència al monestir de Sant Aniol d'Aguja és un precepte del rei franc Carles el Calb, donat des del monestir de Sant Dionís amb data 11 d'abril de l'any 871, a favor de Racimir, abat de Sant Aniol de Sant Aniol i de Sant Llorenç, confirmant-li una donació de terres, llocs i esglésies.

Del document -que figura transcrit íntegrament en l'apèndix-, n'hem traduït la part geogràfica. Diu així:

"Al comtat de Besalú, sobre el riu Aguunium", la vall de "Bichilibim" i la vall d'"Agogiam", amb tots els masos entre aquestes valls fins "intreum" i fins al cim de la muntanya de "Bassegoti" i la muntanya "Perra bugati" i el coll del "Principii" i fins al "montem Magalellum" i fins al "montem Allonem", amb els seus masos fins a la mateixa "nucem" i fins al "montem Ilicis" i fins a la cel·la anomenada "Talexano" amb el "montem Martiniano", que es troba entre les dites valls, i a "Basse" el lloc que en diuen "Olotis" amb l'antiga església fundada en honor de Santa Maria i al mateix comtat la muntanya de "sancti Laurentii", amb la basílica de "sancti Laurentii" per ell mateix fundada, amb el mas i la font dits "Sparagaria", amb la totalitat de les mateixes muntanyes, llevat del lloc que en diuen "Castellaris", el qual posseeixen els fills de Díscol i Transimir..."

Perdut el diploma original, el document del qual disposem és una còpia del segle XII, existent en l'Arxiu de la Corona d'Aragó (Guifred I,2, armari 4 de Girona, sac B, 282). Hi ha una altra còpia del mateix segle a l'ACA i dues del segle XVII a la Biblioteca Nacional de París, col·lecció Baluze.

Ha estat publicat, que sapiguem, per:

MARCA, ap. XXXII, Col. 795.

RHG, VIII, pàg. 633.

MONSALVATJE, "Notícies Històriques", vol IV, pàg. 232, ap. IX.

HISTORIA DEL LANGUEDOC, II, ap. 181.

PALUZIE, "Olot. Su comarca, sus extinguidos volcanes", ap. 1.

MIQUEL, "Liber Feudorum Major", II, nº. 514.
 ABADAL, "Catalunya Carolingia", pàg. 176-178.
 UDINA, "El archivo condal de Barcelona en los siglos IX-X," pàg. 96.
 També l'han reproduït en facsímil:
 CAULA, "El règim senyorial a Olot".
 DANÉS, "Història de Olot", pàg. 69.
 SALA, CARME, setmanari "La Garrotxa", Olot, setembre del 1975.

No sembla necessari deturar-se a explicar el sentit del document, per altra banda d'una claredat meridiana. La confirmació d'una donació al monestir de Sant Aniol d'Aguja en la persona de l'abat Racimir. Cal subratllar, però, que no es tracta d'una acta de fundació, sinó, com acabem de dir, de la confirmació d'una donació anterior, fet que demostra l'existència del cenobi abans de l'any 871.

Un error de Monsalvatje en l'abaciologi de Sant Llorenç del Mont, en col·locar Rimila com el seu primer abat, l'any 871, en lloc de Racimir, es ve perpetuant en altres autors que han seguit l'historiador olotí. Rimila figura, en efecte, en un document del 866, com a abat, sí, però de Sant Julià del Mont, monestir que hem estudiat en el capítol anterior d'aquesta sèrie. No cal dir que el primer abat de Sant Aniol d'Aguja fou Racimir i que l'equivocació de Monsalvatje és únicament de transcripció, sense donar-li més importància.

Amb posterioritat al 871, poques notícies podem aportar de l'abat Racimir. La primera, donada a conèixer per l'historiador Jeroni Puja-des i datada l'any 887, fa referència a la venda de l'església de Sant Llorenç del Mont per Racimir a Radulf i Ridlinda, aleshores comtes -segurament delegats- de Besalú. Quant a la segona, Racimir, abat de Sant Aniol d'Aguja, podria ser el "Recemirus Abba" que signa l'acta de dedicació de Santa Maria de Ripoll del 888, segons podem llegir a la MARCA HISPANICA, ap. XLV, col. 818.

LA TOPONÍMIA

Tornant al precepte del 871, direm que la dificultat principal consisteix en la lectura correcta dels topònims que s'hi esmenten i en la seva

localització geogràfica. Per ajudar a comprendre aquestes dificultats, potser seria interessant recular en el temps i situar-nos mentalment en l'època dels fets que historiem, és a dir, al darrer terç del segle IX.

Uns monjos benedictins, fugint de l'escomesa dels normands, han fundat entre els anys 859 i 860 un monestir a la vall d'Aguja, dedicat a Sant Aniol. Una dotzena d'anys més tard, els religiosos acudeixen al rei Carles el Calb, que sojorna al cenobi de Sant Dionís, demanant-li la confirmació d'una donació feta anteriorment, potser coetània a la fundació. Ni el rei ni la cort no coneixen la contrada, i, en conseqüència, han de demanar als propis monjos la situació i els límits del territori que reivindiquen. Aleshores un d'ells, possiblement el mateix abat Racimir, enuncia els noms de les fites que delimiten la propietat. Amb seguretat, els topònims que cita han de ser fàcilment identificables pels habitants de la comarca: muntanyes, colls, edificis, arbres...

Raonablement, sembla que les coses haviem de succeir d'aquesta faísó, sobretot per a estalviar complicacions futures amb els propietaris veïns, fixant d'una manera clara i concreta els límits del territori concedit.

Tot fa pensar, doncs, que els topònims citats en el document del 871 ho foren a consciència, procurant que no induïssin a error i deixant establerts d'una forma definitiva els dominis del monestir.

No obstant, el que resultava absolutament clar l'any 871, ja no ho és tant el 1985. La còpia més antiga que hom coneix del document referent a Sant Aniol d'Aguja és del segle XII, tres segles posterior, doncs, a la redacció de l'original. Existeix, sens dubte, la possibilitat d'un seguit d'errors del copista. D'altra banda, alguns noms han desaparegut amb el temps o resulten difícils d'identificar. Això vol dir que no pretenem pas exhaurir el tema. Suposem -i potser és suposar massa- que la nostra tasca, a la qual hem dedicat força temps i molt d'esforç, servirà, si més no, per clarificar una mica la qüestió, fins ara tan boirosa, i com a base d'estudis més acurats i complets en l'esdevenidor.

Analitzarem ara, un per un, els topònims que figuren en el tantes vegades citat document del 871, relatiu al monestir de Sant Aniol d'Aguja.

Aguunium (fluvium)

Riu d'Aguja o riera de Sant Aniol, corrent d'aigua procedent de Ribelles, que poc abans de Sadernes s'ajunta amb la riera de Beget per formar el Llierca.

La majoria dels autors, seguint Marca, han llegit "Aginuum". Per al doctor Joaquim Danés i Torras (Història de Olot, pàg. 64), la transcripció és "Aguuium". La nostra lectura, susceptible, naturalment, de correcció ens ha donat "Aguunium".

Bichilibim (vallem)

Topònim desaparegut. Nosaltres, pel context del document, ens atrevim a situar-lo en el lloc avui conegut per "la vall de Riu". Hom llegeix en el precepte que el "montem Martiniano" es troba entre les predites valls. I com sigui que de les valls, en el diploma de Carles el Calb, només n'hi apareixen dues, la d'"Agogiam" i la de "Bichilibim", i que el "montem Martiniano" -indubtablement l'actual serra de Martenyà o Martinyà- té una vall al nord, la d'Aguja, i una altra a migdia, la de Riu, aquesta darrera deu ser, gairebé amb absoluta seguretat, la de "Bichilibim".

Agogiam (vallem)

Segons Joan Corominas (Estudis de toponímia catalana. Vol. I. Pàg. 156-157), "... Aguja -avui més aviat pronunciat Aüja- és pròpiament el nom d'unes grandioses balmes, abans habitades, i del veral que les circumda, al capdamunt de les grans canals que cauen sobre la pregonia vall de Sant Aniol i directament damunt l'esglesiola d'aquet nom, anomenada des d'antic, per aquesta raó, Sant Aniol d'Aguja".

Per Josep Maria Corominas i Planellas i Jaume Marquès i Casanovas (La comarca de Besalú, pàg. 187), l'etimologia d'Aguja és enigmàtica i indesxifrable. Comparen "Aginno" amb "Agogia", trobant un element comú a ambdues formes: l'arrel "Ago". Aquesta paraula, en basc, significa "boca". "Agin" pot traduir-se per "dent" o "ullal". Respecte al segon element d'"Agogia", diuen que "goien", superlatiu de

"goi", és sinònim d'altura, cim, part superior. Ambdós noms vénen a oferir-los la idea aproximada d'una boca o esquerdada retallada de la part de dalt, com una "vall alta".

La cosa, al nostre entendre, no és tan complicada. Hem demanat el parer del bon amic Jaume Dalmau i Casanovas, de Cassà de la Selva, eruditíssim investigador de la toponímia gironina, segons el qual "Aguja" és un topònim de procedència llatina, derivat d'"aquagium -i", nom neutre que en plural es declina "aquagia", el significat del qual és de canal o lloc per on discorre l'aigua. El coneixement geogràfic de la contrada de Sant Aniol ens estalvia cap més explicació.

In Treum

Aquests són els mots del document als qual s'han donat més diverses interpretacions. Posem-hi atenció.

MARCA: in Tecum (el riu Tec)

UDINA: vitreum

MONSALVATJE: in Tecum, (el riu Tec. Segueix Marca)

CAULA: in Treum (forat del Treu)

DANÉS: intreyui.

El document diu inqüestionablement "in treum". És per això que considerem la lectura de Francesc Caula com la més endevinada. A més a més, el topònim s'ha conservat en el lloc conegut pel Treu o Forat del Treu, ampli canal de la serra de Gitarriu per on travessa un dels camins que puja al Bassegoda.

Cèsar August Torras (Pirineu Català-Garrotxa, pàg. 155-156) en dóna la següent descripció: "Forat del Treu, 1070 metres d'altitud. Entall o esquerdada oberta en el cor de la serra de Gitarriu, únic lloc accessible d'aquest gegantesc murallam encinglerat que corre d'est a oest, presentant un espadat immens d'una considerable extensió".

Treu i també traü tenen el significat de forat, esquerdada, entall, trenc o esvoranc. Forat del Treu podria ser, doncs, una tautologia.

Bassegotí (montis)

El Puig de Bassegoda, cim dominant de la contrada.

En aquest topònim coincideixen, sortosament, les opinions de la majoria dels estudiosos. Es tractaria del compost basc "bassa-goiti" El primer és equivalent a selva o bosc; el segon a encimbellat, alt.

Bassegoda voldria dir, doncs, bosc de dalt, de sobre, del cim de la muntanya, molt adient al paratge.

Sampere i Miquel fou el primer a donar aquesta interpretació. També l'accepten Girona i Casagran, l'esmentat Jaume Dalmau i els sobredits Corominas i Marquès.

Perra bugati (montis)

En realitat hauria de dir "Petra bugati", és a dir, pedra foradada. De bell antuvi havíem pensat a situar-la en el lloc anomenat "Treu petit", també a la serra de Gitarriu i més a ponent del Forat del Treu o Treu gros. Però com sigui que "bugati" no vol dir que el forat travessi la pedra de part a part, insinuarem que "Pedra bugati" pot designar igualment una de les nombroses coves d'aquell indret.

Principii (collis)

Coll de Principi, pas situat a llevant de l'enrunada masia de "Can Principi de Ribelles" i a tramuntana del Bassegoda.

A més a més del coll i de la masia, el topònim s'ha conservat també en el paratge conegut per "la Creu de Principi" i a l'església de Sant Vicenç de Principi, les restes de la qual, perdudes enmig de la boscúria, es troben al caire d'un serradet a l'esquerra del camí de Sant Aniol a Bassegoda.

Segons Cèsar August Torras, al mateix coll hi ha una cruïlla de camins: el de Bassegoda a Sant Llorenç de Cerdans per Ribelles, d'una banda, i el de Sant Aniol a Pincaró, de l'altra.

Magalellum (montem)

Segurament el document primitiu deia "Magulellum" i sembla probable que sigui l'avui anomenat Gomarell, paret de roca que delimita per la banda de ponent la riera de Sant Aniol, entre "la Muntada" i "la Casa del Prat", cingle esfereïdor que imposa per la seva alçària i desnivell.

La inversió de les dues primeres síl·labes és clàssica en el català. "Magulellum" es canvià per "Gumalellum" i més tard per Gomarell o Gumarell, que és la forma parlada.

Deu tractar-se d'un diminutiu del llatí "magulum, -i" en el sentit de gola o entrada estreta. També gorja o engorjat.

Allonem (montem)

Per a Francesc Caula són els cingles de Manllada, imposant massís de rocam i nexa d'unió, juntament amb els cingles de Ferran, de la serra de Bestracà amb la de Gitarriu, malgrat formar un nucli independent, ja que estan separats del Bestracà pel paorós Grau d'Escalles i de la serra de Gitarriu pel també estret i corprenedor "Passant d'en Roca". Pel primer hi devallen les aigües de la riera de Beget; pel segon s'hi escola la de Sant Aniol.

Danés identifica el "montem Allonem" amb el Talló o Taió, molt a ponent de Manllada, que delimita les valls del Bac i de Salarsa. Si fos certa aquesta afirmació, els límits del territori del monestir de Sant Aniol arribarien molt més a l'oest del que hom fins ara havia sospitat, incloent-s'hi la vall d'Ormoier, la serra de Bestracà i tota la parròquia de Sant Miquel de Pera.

Tot i respectant l'opinió dels dos autors, ens creiem en el deure de manifestar que el "montem Allonem" resta encara com un topònim no identificat i d'origen desconegut.

Nucem

Caula el situa, sense justificar-ho, a "can Nou" de Bassegoda. Per la nostra part, opinem que "nucem" té aquí el significat de noguer o noguera.

Hi hauria un noguer molt gros en un lloc dominant i visible des de molt lluny? Hi era, en efecte, i el nom s'ha perpetuat a Puig sa Noguera, elevació situada al nord-oest de Sant Aniol.

Illicis (montem)

Algú ha intentat identificar "montem Illicis" amb el topònim medieval "Montilias", actual lloc de Sant Miquel de Monteia. "Illicis", genitiu singular del mot llatí "ilix" (alzina, roure), sembla més aviat que, com hem dit abans en parlar de "nucem", designi l'existència d'una alzina o d'un roure al cim d'una muntanya. El "montem Illicis" podria traduir-se, doncs, per muntanya de l'alzina o muntanya del roure. Ens han dit que hi ha una "muntanya del roure" pels voltants de Bassegoda, però no l'hem poguda localitzar.

Talexano

És el llogarret de Talaixà, amb l'església de Sant Martí, deshabitat avui dia.

Pel seu acabament en -à sembla provenir d'un nom de persona romà, potser un Talassius o Talassianus.

Martiniano (monte)

Serra de Martenyà o Martinyà, estrep ponentí del Puig de Bassegoda.

El document diu ben clar "Martiniano" i no entenem com alguns han pogut llegir "Maxuniano" i "Maximiano", raó per la qual l'han identificat amb el Montmajor.

De la mateixa manera que Talaixà, deriva d'un antropònim llatí, en aquest cas Martinus o Martinianus.

Basse

Comarca de Bas o vall d'en Bas. Topònim de procedència i significat desconeguts, malgrat que l'arrel "bas", de la qual deriven els mots bassa, baci i bacina, en el sentit de lloc o d'atuell que contenen o poden contenir aigua, indiqui que es tracta d'un hidrònim.

Olotis

La ciutat d'Olot. De les nombroses teories elaborades sobre el seu significat no en trobem cap de vàlida. Confessem la nostra incapacitat per esbrinar llur origen i sentit. Segurament és un nom preromà.

El document del 871 posseeix una importància cabdal per a la capital de la Garrotxa, puix que és la primera vegada que apareix en la història.

Sancti Laurentii (montem)

Muntanya de la Mare de Déu del Mont, on es poden contemplar les ruïnes del monestir de Sant Llorenç del Mont o de Sous i de la seva església, la "basilica Sancti Laurentii" citada en el precepte.

Sparagaria (villari et fonte)

Mas Esparreguera i Font dels Monjos, a frec de l'enrunat monestir de Sant Llorenç del Mont o de Sous.

Podria designar un lloc abundós en esparregueres o un conjunt de pedres allargades en forma d'espàrrecs. Recordem els cingles dels Espàrrecs, entre Oix i Talaixà, i Esparreguera, al peu de la muntanya de Montserrat, contrades que es caracteritzen per la proximitat de roques formant un feix.

Castellaris (locum)

Segons Caula, el mas Castellar de Beuda, avui desaparegut.

Hom sospita, però, que es tracta de l'actual "castellot", les ruïnes del qual es veuen no lluny del corriol que puja des de Beuda a la Mare de Déu del Mont.

Topònim de segura procedència llatina, com a derivat de "castellum", castell, fortí, fortalesa.

(seguirà)

APÉNDIX VII

"In nomine sanctae et individuae trinitatis, Karolus gratia Dei rex quicquid pro amore Dei sanctorumque reverentia agimus, profuturum nobis ad praesentis vitae curricula felicius transigenda et ad futurae beatitudinis praemia facilius obtinenda non dubitamus. Comperiat igitur omnium sanctae dei ecclesiae nostrorumque praesentiam ac futurorum solertia quia ad deprecationem et salubrem admonitionem dilecti nobis Racimiri abbatis ob dei sanctique Andeoli et sancti Laurentii pretiosorum martirum amorem et honorem libuit celsitudine nostrae in comitatu visuldunense, super fluvium Aguunium, vallem nomine Bichilibim et vallem nomine Agogiam cum omnibus villaribus intra ipsas valles usque in treum et usque in cacumen montis Bassegoti et montis Perra bugati et collis Principii et usque ad montem Magalellum et usque ad montem Allonem, cum villaribus, ad ipsam nucem, et usque ad montem Illicis usque in cellam vocabulo Talexano, cum monte Martiniano inter ipsas valles consistente et in Bassè locum qui dicitur Olotis cum antiqua ecclesia in honore sancte Marie fundata et in eodem comitatu montem sancti Laurentii, cum basilica in honorem sancti Laurentii eiusdem fundata, cum villari et fonte vocabulo Sparagaria cum ipsius montis integritate, praeter locum qui dicitur Castellaris, quem tenent filii Discolii et Transimiri, et praeter apprehensiones yspanorum, intra istos terminos sunt bacilice, que prephatus abba Racimirus, intra ipsos montes super prephatum fluvium nomine Aguunium in honore sancti Andeoli egregii martiris fundavit, monachisque quos ibi Deo famulatuos collocavit pro nostrorum absolutione peccaminum largiri et largiendo auctoritatis nostre praecepto habendas confirmare. Unde hoc procellentie nostre scriptum fieri eidemque sancto loco dare iussimus, per quod prephatas valles, colles et montes, cum suis villaribus cunctisque appendicibus et praphatam basilicam sancti Laurentii cum monte et omnibus suis appendicibus eiusdem ecclesie in honore sancti Andeoli fundate et dedicate, prescripto abbati nomine Racimiro monachisque inibi Deo militantibus eorumque successoribus perpetim pleniterque habendas concedimus et de iure nostro in ius ac dominatione illorum transfundimus ecclesiastico et regulari habendas iure possidendas atque ordinandas ut autem hec nostre largitionis seu confirmationis auctoritas inviolabilem nostris futurisque temporibus obtineat firmitatem manu propria eam subter firmavimus et anali nostri impressione sigillari iussimus.

Signum Karolus (monograma) gloriosissimi regis.

Cammo, notarius ad vicem Gosleni recognovit.

*data iiii, idus aprilis, indiccione iiii, anno XXII, regnante Karolo, gloriosimo rege et in succe-
sione Lotarii regis anno tertio.*

Actum monasterii Sancti Dionisii et Dei nomine feliciter. Amen"

(Extret de MARCA HISPÁNICA, Apèndix XXXII, col. 795)

NOTES

(1).- Torras August, *Pirineu Català-Garrotxa*, Barcelona, 1918, pàg. 97.